

Årsrapport Karmøy RG 1998

Av Arnt Kvinnesland og Oskar Kenneth Bjørnstad

SUMMARY: 1998 was the 25th year of ringing activity carried out by Karmøy Ringing Group. During the year eight members ringed 12609 birds with a share of 33% pullus. The number of birds ringed was the second highest annual total - only exceeded in 1986. Breeding season ringing of nestlings is reflected in the highest numbers ever for 13 species, and on top of the list are Blue Tit (341), Willow Warbler (189), Wheatear (158) and Swallow (147). As much as 92 percent of the pulli ringed in 1998 were passerines. Our first nestlings of White Wagtail x Pied Wagtail were ringed at SE-Karmøy on June 15. The Tawny Owl breeding population was high resulting in 42 nestlings and 8 adults ringed.

The full-grown total is the highest since 1988. Probably as a result of a mild winter, a wet summer and abundant supplies of rowan berries and spruce seed, the autumn catches of 12 species were twice as high as would normally be expected - including Redstart, Blackbird, Fieldfare, Redwing, Icterine Warbler, Chiffchaff, Brambling, Sisken and Redpoll. During the year one new species, Rustic Bunting, was added to the ringing list. Among frequently ringed species at Blikshavn netting site 17 had lower numbers than in 1997. Species with less than half of the numbers normally ringed in autumn were Willow Tit, Coal Tit, Blue Tit, Great Tit Nuthatch and Greenfinch.

A total of 197 recoveries were reported from Stavanger Museum this year, of which 48 from foreign countries. Three British ringed Blackbirds and one Chiffchaff, two Greenfinches from Denmark, one from Belgium and one from England were our foreign recaptures this year.

Svarttrosten oppnådde tidenes høyeste merketall i 1998. De

første vārtrekkerne returnerte i begynnelsen av mars samtidig med vinterens første snøfall!

Kjernebiteren er en fryd for øyet. Denne ble

merket 10.4.98 i Skudeneshavn som den første siden 1979.

Vierspurv, ny art for Kar

møy, ble ringmerket på Blikshavn 14.9.98.

Karmøy Ringmerkingsgruppe kan se tilbake på nok et aktivt merkeår.

Oppsummeringen ved årsslutt ble en positiv overraskelse. 12609 merkinger gjør 1998 til gruppas nest beste år, bare forbigått av 1986. Ungeandelen utgjorde 32.7% mot 34.6% i fjor. Totalt ble det merket 80 arter mot 89 i 1997. Suverent på topp ligger gråsisiken med 3052 ringmerkte individer fulgt av 1152 kjøttmeiser, 988 løvsangere, 744 bjørkefinker og 663 fuglekonger. Av i alt 25 arter med minst 100 merkinger er bare 4 langttrekkende småfugler, nemlig løvsanger, låvesvale, steinskvett og svart hvit fluesnapper.

Ringmerkingen har foregått etter mønster fra tidligere år. Blikshavn er fortsatt den viktigste nettlokaliteten, fulgt av Hålandsdalen og Nordvatn. Det ble i 1998 bare gjort spredte fangstforsøk i takrørsumpene, noe som viser igjen på lave merketall for bl. a. sivsanger, sivspurv, linerle og låvesvale. Antall fuglekasser vokser jevnt fra år til år og fører til økende tall for meiser og kattugle. Måke- og ternemerkingen ble gjennomført som vanlig, sammen med spesiell innsats på hønsehauk, hubro og låvesvale.

9 merkere hadde lisens i 1998. Følgende hadde A- lisens: Oskar K. Bjørnstad, Hans Inge Hansen, Paul Åge Høines, Arnt Kvinnesland, Olav Lepsøe og Frank Steinkjellå. B- lisens ble benyttet av Stein Folkedal og Jarl A. Skrunes, mens Ole Jacob Vorraa hadde C- lisens for hubromerking. To svært aktive medhjelpere må nevnes: Arnold Nornes og Tom Ole Vedø.

Vinteren

Både begynnelsen og slutten av 1998 var preget av mildvær og kraftige lavtrykk fra Atlanterhavet. Et usedvanlig omfattende borttrekk av grønnfink i november 1997, tømte nesten helt våre områder for arten. Til tross for en grønn vinter var det heller sparsomt med fugler ved foringsplassene i løpet av årets to første måneder, noe som gjorde at fangst ikke ble forsøkt.

Stor frøproduksjon hos gran var trolig årsak til nye merkerekorder for gråsisik og grønnsisik. Ulikt forrige toppår 1995, var det denne gangen ingen polarsisiker innblandet, og andelen *cabaret* i forhold til *flammea* var mye høyere i 1998. De siste dagene av året var gråsisik fortsatt vanligste merkeart, fulgt av grønnsisik og bjørkefink.

Våren

Merkesesongen ble innledet på Blikshavn 7.3 da de første vårtrekkende svarttrostene ankom. En enkel foringsfelle viste seg mer effektiv enn nett ved trostefangst. I løpet av mars fikk i alt 107 fugler fordelt på 14 arter ring, med flest merkinger av kjøttmeis (34), svarttrost (20), blåmeis (14) og bokfink (10). Årets første gransanger ble merket 29.3.

April ble som vanlig grønnfinkens måned med 53 merkinger, bokfinken var tallrikere enn normalt og 36 individer fikk ring i løpet av måneden, fulgt av rødstrupe (15) og gråtrost (12). April ga til sammen 180 fugler fordelt på 22 arter. De første løvsangerne ble innfanget 24.4. Selv om tallene er små, var gulspurven (6) og dompapen (4) vanligere enn normalt. Dopapenes knoppspising av plomme og søtkirsebær, reduserte kraftig vårens blomstring. Gruppas tredje kjernebiter ble fanget på foringsplass i Skudeneshavn 10.4.

Mai ble som vanlig en nedtur med hensyn til nettfangst av småfugl. Insektetende mai-trekkere er i liten grad innom fangstlokaliteten på Blikshavn, og de som merkes er nok hovedsakelig lokale hekkefugler. Totalt fikk 69 fugler fordelt på 18 arter ring i mai. Størst antall av stær (17), løvsanger (13) og bokfink (6). Vårens små godbiter ble en rødstjert 13.5 og en tornskate 14.5.

Sommeren

Sommeren ble en våt og kjølig affære, i sterk kontrast til den solfylte og rekordvarme sommeren året før. Ifølge meteorologene var det meste likevel som normalt; ikke var det spesielt mye nedbør og temperaturen var lite under normalen for Rogaland. Men hvem kan

huske at det på Karmøy har vært nattefrost så seint som 14.6? Få varmegrader og mye regn i første del av juni resulterte i høy ungedødelighet hos mange småfugler. Ofte ble reir på bakken så våte at ungene døde. Mange arter taklet likevel det våte og kjølige været forbausende bra, og nye pullusrekorder ble oppnådd for 13 arter. I tillegg hadde 6 arter sin nest beste sesong. Av disse i alt 19 framgangsrike artene, er bare 6 Afrika- overvintre.

Trender i ungemerkingen. Blant de som satte nye merkerekorder, viser kattugle, steinskvett, løvsanger, løvmeis og blåmeis størst framgang sammenliknet med tidligere topptall. De 158 steinskvettungene ble merket innen noen få begrensede beitemarksområder. Enten var steinskvetten uvanlig tallrik i 1998, eller så har årets innsats på arten vist at den har en særdeles tett hekkebestand på Karmøy. Høye merketall i forhold til tidligere år ble det også for stær, måltrost, rødvingetrost og linerle. Meisemerkingen forteller at blåmeisen stadig forsterker sin posisjon, det samme gjør spettmeisen. Gledelig er også det høye løvmeistallet på 50 unger i forhold til siste makstall på 15 fra 1983. Blant barskogsmeisene er granmeisen "vinneren".

Toppmeisen blir stadig sjeldnere å finne i kassene. For første gang siden 1983 ble ikke en eneste toppmeis- unge merket. En må helt tilbake til 1979 for å finne toppmeisens beste pullusår med hele 71 unger. Negativ utvikling finner vi også hos vendehalsen, som det ikke lyktes å få i en eneste fuglekasse i år. Svart hvit fluesnapper oppnådde bare halvparten av merketallet for 1997. Det ble funnet flere reir av gråfluesnapper enn i fjor, men samtlige ble ødelagt eller forlatt. Blant andre arter med nedgang i ungemerkingen til tross for noenlunde lik innsats som fjoråret finner vi buskskvett, torsanger og gråtrost.

Mangel på sol og varme - trolig var det ikke en eneste klarværsdag i løpet av juni- august! - og dermed lite insekter - var sannsynligvis grunnen til at det ennå i begynnelsen av august bare var observert noen få låvesvale- unger på vingene. Mange kull ble merket, men ved seinere kontroll lå ofte ungene døde i reira i nesten flygedyktig alder, trolig sultet i hjel. Flere kull ble oppgitt av foreldrene allerede mens det var egg i reira. I et tilfelle startet svaleparet på ny frisk etter et par uker rugeavbrudd. De la nye fjær over de gamle eggene og la et nytt kull oppå disse. Etter en tid ble imidlertid også disse oppgitt. Som i panikk begynte mange låvesvaler utpå ettersommeren å gjøre et siste hekkforsøk ved å plassere reira på utsida av bygninger. Aldri før er det registrert så mange utvendige reir på Karmøy som i 1998. Totalt ble det merket litt flere unger enn året før, noe som må tilskrives økt merkeinnsats.

Sjøfuglmerkingen gikk stort sett som normalt, men dessverre uten at vi ikke fikk godt vær i rett tid til å merke havhest. De fleste krykkjereirene på sjøhus i Skudeneshavn, ble revet ned i løpet av hekkesesongen og ingen unger ble derfor merket. Blant måkene ellers kom hettemåke og gråmåke best ut, mens fiskemåke fikk tidenes laveste merketall. Bestanden av fiskemåke i Karmøy har blitt dramatisk redusert i løpet av de siste 20 årene. Merketallene ser relativt høye ut for ternene, men minst halvparten av ungene ble etter hvert minkmat.

Vadere er også i år bare merket i beskjedent antall, med 15 vipeunger på topp. Vadefuglene har ikke bare minken å vokte seg mot for tida. En stor revebestand går utvilsomt hardt utover vadefuglene. I tillegg er måren nylig introdusert i Karmøy- naturen og har allerede ynglet her. I måren har ikke bare bakkehekkende arter fått en ny fiende, men også de som hekker i trær. Uvanlig mange meisekasser i barskog ble plyndret denne sommeren, og måren er trolig syndebukken i de fleste tilfellene. 8 hubrounger er beste merkeresultat siden 1989. Mange tradisjonelle hønsehauk- revir var ubebodde denne sesongen, 10 unger er derfor et bra

resultat. Den ene av Karmøys to kjente hekkeplasser for tårnfalk ble besøkt 30.6, og 5 velvoksne unger fikk ring.

Etter mange sommer- observasjoner ble svartryggerle endelig funnet hekkende, skjønt i par med vanlig linerle. Et 3-kull ble merket 15.6 på Sør-Karmøy. Stadige omlegginger som følge av predasjon førte til rekordsein merking av et sandlokull da dununger ble merket på Ferkingstad 6.8. Ugunstige værforhold i løpet av sommeren, er muligens forklaringen på et ekstremt seint kjøttmeiskull i kasse ved Hilleslandsvatnet 28.8. Dette avsluttet årets pullusmerking.

Høsten

Etter en solfattig og våt sommer, fulgt av en høst rik på rognebær og granfrø, skulle en forvente en framgang i fangsttallene for troster, finker og stær og en tilsvarende tilbakegang for insekteteterer som sangere, erler og svaler. Langt på vei stemmer da også dette.

Trender fra høstfangsten. Med unntak av september, ble også høsten en grå, forblåst og våt sak. Allerede 13.7 og 3.8 opplevde vi de første dagene med stormkast og langvarig striereg, og hele august stod lavtrykkene i kø for å gå i land på Vestlandet. Til tross for perioder med østlige vinder i september og begynnelsen av oktober, ble det ingen god høst for sjeldenheter. Fugler som i hovedsak antas å ha en østlig opprinnelse var likevel vanligere enn normalt. Kanskje mest påfallende var alle rødstjertene som satte ny merkerekord for Blikshavn. Gode høstsesonger for rødstjert har vist seg ofte å være toppår for flere andre arter som ikke hekker eller som bare hekker sparsomt på Karmøy. Sammenfallene topptall med rødstjert finner vi følgelig hos svarthvit fluesnapper, gråfluesnapper, gulbrynsanger, gransanger, gulsanger, ringtrost og spurvehauk. Karmøys første vierspurv, merket 14.9, føyer seg fint inn i dette mønsteret. Videre er gjerne løvsangeren ekstra tallrik i gode rødstjert/ fluesnapper år, og indikerer at vi da har et større innslag av løvsangere fra innlandet eller lengre østfra enn ellers om høsten.

Nye fangstrekorder ble satt for svarttrost og gråtrost, mens nest høyeste summer ble nådd for måltrost, rødvingetrost, rødstrupe og stær. Stor frøproduksjon hos gran gjorde nok sitt til høye merketall for mange av finkefuglene med høyeste merketall for gråsisik, grønnsisik og bjørkefink. For bjørkefinken var 1998 fjerde året på rad med økning i merketallene. Til sammen oppnådde 12 arter over det dobbelte av gjennomsnittet for Blikshavn siden 1982. Motsatt fikk 7 arter notert totaltall på under halvparten av normalen. Blant disse finner vi granmeis, svartmeis, blåmeis, kjøttmeis og spettmeis samt grønnefink - som bare fikk 14 merkinger i løpet av høsten mot 581 i 1997. Gruppas andre stillits fikk ring på Blikshavn 20.11.

Med unntak av noen oktoberdager med livlig fuglekongetrekk, ble høsten fattig på typiske invasjonarter. Samtlige meiser ble merket i betydelig mindre antall enn fjoråret, og det ble ikke fanget en eneste spette, ugle, nøtteskrike eller korsnebb. En enslig sidensvans overrasket på en nettrunde 29.10 siden arten ikke var observert noe sted tidligere på høsten. En nøttekråke sett i merkeområdet på Blikshavn.

Samtlige av de fire vanligste sylvia-artene viser kraftig tilbakegang fra i fjor, da sommeren var rekordvarm og tørr her i sør. Ikke en eneste merking på våre tre faste nettolocaliteter av bøksanger og kjerrsangere tyder på at også disse hadde en laber hekkesesong i 1998. Tilbakegang hos samtlige meiser skyldes sannsynligvis bare mangel på invasjonstrang

denne høsten. Alarmerende er sivspurvens totale fravær i merkefeltet på Blikshavn de siste tre åra. Jernspurv og gulspurv har to påfølgende år med nedgang, og gjerdesmetten har ikke klart å komme opp på nivået fra åra 1993-94.

Gjenfunn og kontroller

I 1998 mottok vi langt flere utskrifter fra museet enn året før. Av 197 tilbakemeldinger er 94 globale (funnet over 30 km fra merkestedet), 31 lokale og 72 norske fremmedkontroller. I tillegg registrerte vi 255 egenkontroller i løpet av året. De globale gjenfunna er fordelt på 30 arter, blant de lokalt rapporterte finner vi 33, mens fremmedkontrollene (norske og utenlandske) er spredt på 14 arter. 48 av de 94 globale funna er rapportert fra utlandet på følgende måte: Sverige 3, Danmark 9, Storbritannia 9, Tyskland 2, Nederland 8, Belgia 8, Frankrike 4, Portugal 2, Spania 1, Senegal 1, Liberia 1.

Blant årets gjenfunn og kontroller mottatt fra Stavager Museum finner vi følgende av spesiell interesse for oss:

- Havhest pull fra Urter 1988 funnet død, fersk, Tingelsete, Eigersund 10.6.98 - på hekkeplass?
- Hettemåke pull fra Bokn 1983, feltavlest i Storbritannia 8.2.98 etter hele 14-7-26 (år-måneder-dager).
- Hettemåke pull fra Nord- Karmøy 1996 avlest på samme sted og på samme dato som ovennevnte.
- Krykkje pull fra Skudeneshavn 1996 funnet død i Portugal 12.2.97.
- Hubro pull fra Bokn 1984 funnet død i Sandnes i 1998 etter 14-0-14.
- Hubro pull fra Karmøy 1983 funnet død samme sted i 1998 etter 14-7-25.
- Låvesvale 1k fra Blikshavn 12.8.96 til overnattingsplass ved Ulvenvatnet, Os 5.9.96 - 110 km mot nord.
- Rødstrupe 1k fra Blikshavn 25.9.97, kontrollert i Nederland etter bare 6 dager.
- Løvsanger 2k+ fra Blikshavn 1.5.98, trafikkdrept 19.5.98 Fræna, Møre og Romsdal.
- Heipiplerke 1k fra Blikshavn 30.8.88 kontrollert ved Sevilla, Spania etter hele 6-2-2.
- Grønnfink fra Hareid, Møre og Romsdal 22.10.97 kontrollert Blikshavn (354 km) etter 3 dager
- Grønnfink fra Skudeneshavn 30.10.97 kontrollert i Storbritannia (754 km) etter bare 7 dager.
- Grønnfink fra Skudeneshavn 7.11.97 kontrollert i Sokndal (108 km) etter bare 4 dager.
- Grønnfink - vår nordligste til nå - merket Balsfjord, Troms 10.9.96, kontrollert Blikshavn 26.10.97.

Fra utlandet har vi fått svar på 9 av 10 kontroller gjort av Karmøy RG i 1998:

- Svarttrost M 1k 28.11.97 Lothian Region, Storbritannia, kontrollert Blikshavn 8.3.98
- Svarttrost F 1k 2.11.92 Humberside, Storbritannia, kontrollert Blikshavn 3.11.98
- Svarttrost M 1k+ 21.10.94 Lancashire, Storbritannia, kontrollert Blikshavn 14.3.98
- Hagesanger 1k 9.9.95 Grampian Region, Storbritannia, kontrollert Skudeneshavn 2.9.97
- Grønnfink M 2k+ 3.12.97 Antwerpen, Belgia, kontrollert Blikshavn 27.4.98
- Grønnfink M 2k+ 31.10.97 Jylland, Danmark, kontrollert Skudeneshavn 4.7.98
- Grønnfink F 2k 7.4.98 Jylland, kontrollert Skudeneshavn 18.4.98
- Grønnfink M 1k 13.12.97 Norfolk, Storbritannia, kontrollert Skudeneshavn 3.4.98

- Bokfink M 2k 22.3.98 Kent, Storbritannia, kontrollert Blikshavn 24.9.98

For flere og mer detaljerte utskrifter av våre og andre norske merkere sine gjenfunn, se Ringmerkaren nr 11,1999, for sesongen 1998.